Nicolae Constantin Paulescu.

A fost un savant genial, martirizat fara rusine si mila. Mai intai, i s-a furat inventia care a salvat milioane de vieti: insulina. Acum i se fura si demnitatea stiintifica, printr-o grava acuzatie de antisemitism.

Dar ucigatoare, de-a dreptul, e lipsa de reactie a autoritatilor romanesti

Inceput de august la Paris. Pe zidurile unuia dintre cele mai faimoase spitale, Hotel Dieu, este montata o placa de bronz cu portretele in basorelief a doi giganti ai medicinii mondiale: francezul Etienne Lancereaux si romanul Nicolae Constantin Paulescu. Se implinesc o suta de ani de la aparitia „Tratatului de medicina", o lucrare stiintifica epocala, rod al colaborarii celor doi mari savanti. 26 august 2003. Ceremonia dezvelirii placii comemorative este anulata. Pe prima pagina a ziarului „Le Monde" apare un articol in care marele savant roman Paulescu, adevaratul descoperitor al insulinei, este acuzat de a fi fost antisemit. Sub articolul cu pricina, un alt articol vorbeste despre zecile de mii de morti ai lagarelor de concentrare, ca si cum marele savant roman, disparut in 1931, ar fi avut vreo legatura cu genocidul fascist. Placa de bronz de pe zidul spitalului „Hotel Dieu" este demontata. Comunitatea stiintifica internationala este socata, Premiul „Paulescu", instituit de Asociatia Europeana de Diabet, nu se mai acorda. Cei 16.000 de participanti la Congresul Federatiei Internationale de Diabet asista uluiti la ingerintele unor forte oculte, intr-o zona in care probitatea stiintifica si morala ar trebui sa fie fara fisura. Dar cine este acest mare roman uitat, pe care contemporanii sai il creditau cu statura intelectuala a unui geniu? De ce despre omul acesta care prin descoperirile sale a salvat de la moarte milioane de oameni nu s-a vorbit nimic timp de zeci de ani? De ce numele sau este pus la index, chiar si in zilele noastre?

Incercand sa gasesc raspunsurile la toate aceste intrebari am descoperit o casa halucinanta, apartinand Bucurestilor altor timpuri. O casa in care biografia lui Nicolae Constantin Paulescu asteapta sa fie descoperita, printre tablouri de familie, printre obiecte de arta, o casa in care biroul la care savantul a lucrat timp de 30 de ani este neatins, in care cartile sale sunt asezate asa cum el le-a asezat acum mai bine de 70 de ani. Este o casa ce seamana cu un muzeu, o casa monument de arhitectura, veche de 150 de ani. O casa ce ascunde comori. O casa la poarta careia bat.

Casa cu geamuri bombate

Un gard din fier forjat desparte strada de spatiul interior al unei curti pavate cu piatra si de scarile monumentale, amintind de un conac. Din

adancurile curtii ies mai intai doi maidanezi simpatici, de culoare nedefinita, care-mi dau tarcoale, in timp ce eu observ ca pe zidul acestei case superbe se afla o inscriptie: „In aceasta casa a locuit profesorul Nicolae Paulescu". Faimoasele geamuri bombate aduse de la Viena in 1861 sunt inca acolo, la locul lor. Unele lipsesc insa, completand aerul de uitare senina, de decrepitudine luminoasa a acestui loc, ce nu s-a schimbat prea mult in ultimul secol. Apoi, monumentalele usi se deschid si apare inginerul Dan Angelescu, zambitor, cu parul lung si alb, legat intr-o coada la spate, cu ochii de o culoare albastru-energic, cu mersul decis. Intram. El abia s-a intors de la Paris, dupa trei saptamani de adevarate aventuri, care au culminat cu ceremonia... contramandata a dezvelirii acelei placi de bronz in memoria savantului Paulescu, unchiul sau dupa mama. Urcam treptele masive din piatra ale superbei cladiri. „Domnule", spune Dan Angelescu, „nu sunt suparat deloc, Dumnezeu are propriul sau fel de a descurca lucrurile si de a face dreptate. Aceasta imprejurare incredibila pentru Europa secolului al XXI-lea, in care memoria unor savanti este data la o parte din motive obscure, umple acum paginile ziarelor internationale. Prefer sa vad partea buna a lucrurilor, caci exista una. Pentru prima data in ultimii 80 de ani, toata presa internationala scrie ca Paulescu este adevaratul, necontestatul inventator al insulinei. Pentru prima data este spus public ceea ce pana acum era cunoscut numai comunitatii stiintifice, si anume faptul ca acestui om i-a fost furat, pur si simplu, premiul Nobel, ca altii au fost aceia care s-au impaunat cu meritele lui."

Marile usi ale casei-monument s-au inchis in urma noastra si vorbele lasa loc tacerii. Ne aflam intr-un imens hol-salon care apartine altor timpuri. Dan Angelescu aprinde superbe candelabre si vad de-o parte si de alta imense portrete pictate in ulei, care apartin familiei sale, zeci de obiecte de arta raspandite pretutindeni, ca intr-un adevarat muzeu. Intr-un colt se afla bustul savantului Paulescu, lucrat in bronz de marele sculptor Paciurea, iar in capatul salonului, dincolo de usile larg deschise, se zareste biroul in care a lucrat omul care a inventat insulina. Dan Angelescu zambeste subtire, conducandu-ma in meandrele largi ale acestei case, a carei noblete stinsa te imbratiseaza din prima clipa. „Acesta este portretul lui Paulescu, facut de un mare pictor al vremii, acesta este portretul surorii sale, Elena Angelescu, bunica mea, acestea sunt cartile scrise de el si aparute la inceputul secolului trecut la Paris, aici se afla manuscrisele sale si corespondenta sa cu marii oameni de stiinta ai acelor vremuri si aici, in acest salon, el isi primea invitatii, savanti si artisti si scriitori ai inceputului de secol XX..." Privesc de jur imprejur si incerc sa mi-i imaginez pe Nicolae Iorga, pe Victor Babes sau pe maestrul Paciurea, pasind peste podelele mozaicate ale acestei superbe resedinte, pe sub picturile tavanului executate de mesteri vienezi si, dintr-o data, inteleg ca interiorul acesta nu putea sa fie altfel, ca lumea in care s-a desfasurat biografia exemplara a savantului roman Paulescu

nu putea fi altfel. Casa aceasta, locuita permanent timp de aproape 150 de ani de catre familia lui Paulescu, are un suflet anume, o respiratie care se simte si care te face sa vrei sa afli mai multe despre ea. E o casa vie. Amfitrionului meu, Dan Angelescu, nu-i scapa privirile mele uimite. „Tuturor acelora care au pasit pragul acestei case li s-a parut ca zidurile ei au viata", zice, „desi in zilele noastre pare ciudat un asemenea lucru. Se spune ca locurile unde au trait oameni timp foarte indelungat pastreaza ceva din sufletul lor, iar casa aceasta a fost construita de catre unul dintre stramosii familiei noastre, negutatorul Petrache Dancovici, pe la 1860, si de-atunci a fost locuita mereu de catre descendentii acestuia, dintre care face parte si unchiul meu, profesorul Paulescu. Nicolae Constantin Paulescu si sora sa, Elena Angelescu, bunica mea, erau nepotii lui Petrache Dancovici si au mostenit casa in 1910. Paulescu era mult mai mult decat un medic si un cercetator stralucit", spune Dan Angelescu, „el era un spirit erudit, de o extraordinara anvergura, care citea in greaca si in latina, care se preocupa de muzica si de artele plastice, care canta la pian si la orga, care avea un extraordinar talent la desen si care a scris chiar si o piesa de teatru in timpul Primului Razboi Mondial, o piesa ce avea sa fie incredintata varului sau, poetul Cincinat Pavelescu. Caietele sale de studiu din timpul anilor petrecuti la Paris contin desene executate de el cu o uimitoare finete si perfectiune a detaliului. Aici, in casa cu geamuri bombate, se aduna toata spuma intelectuala a Bucurestiului acelor timpuri, de la medici precum Mina Minovici si Victor Babes pana la sculptori ca Paciurea si Ion Jalea, pictori ca Artachino - cel care i-a facut portretul -, scriitori ca Delavrancea si istorici ca Iorga. Si daca este adevarat ca oamenii lasa urme ale spiritului lor in locurile si in obiectele pe care le ating, atunci poate ca senzatia de casa vie pe care ti-o dau zidurile acestea vine tocmai de la oamenii care i-au calcat pragul de-a lungul timpului."

Rostesc cu greu intrebarea pentru care, de fapt, am venit: A fost Nicolae Paulescu antisemit? Sunt justificate sau nu acuzele pe care i le aduce presa franceza? O clipa de tacere a domnului Dan Angelescu, apoi zambetul sau subtire. „Nicolae Constantin Paulescu nu a fost antisemit, nu a facut politica, dar a fost un om care si-a iubit profund tara, care a renuntat la cele mai inalte onoruri si posturi universitare oferite in strainatate, pentru a se intoarce dupa studii la Bucuresti. A fost un savant crestin ale carui cercetari au adus enorme binefaceri umanitatii, iar aceasta nu are nici o legatura cu politica, oricare ar fi ea. A refuza recunoasterea meritelor stiintifice ale lui Paulescu, pe motiv ca ar fi fost antisemit, este o nedreptate la fel de strigatoare la cer ca si aceea care i s-a facut in 1923, atunci cand doi canadieni au luat premiul Nobel pentru o descoperire facuta publica, cu aproape un an inainte, de catre Paulescu." Privesc de jur imprejur. Bine, dar cine ar putea fi intr-atat de puternic incat sa saboteze recunoasterea atat de tarzie a unui savant care a trait acum 70 de ani? Si-apoi,

ce anume a facut ca asupra omului care a descoperit insulina sa se fi lasat un asemenea val de uitare, un timp atat de indelungat? „Toate raspunsurile sunt aici, in Casa cu geamurile bombate, in care el a locuit", spune Angelescu, „e suficient doar ca cineva sa vrea sa le afle."

Un roman cucereste Parisul

Aveam sa petrec timp indelungat in spatele „geamurilor bombate" ale batranei case, scormonind printre documente vechi si prin memoria domnului Angelescu. Intr-adevar, totul este acolo. Copilaria viitorului savant Paulescu, anii de liceu, preocuparile sale, lecturile sale, scrisorile sale de dupa anul 1888, cand el era deja student la Paris. Privind inapoi, pare ca totul se leaga. Seriozitatea sa era grozava atunci cand era vorba de studiu. Modest, cuminte si studios, Paulescu face studii de medicina, atragand atentia ilustrilor sai profesori parizieni prin perfectiunea cu care-si pregateste lucrarile. In 1891, isi trece examenul de externat si este primit in echipa celui mai renumit clinician al timpului, Etienne Lancereaux, la Spitalul „Hotel Dieu" din centrul Parisului. In scurt timp, Paulescu devine nu numai cel mai apropiat colaborator al profesorului sau, mana sa dreapta, ci si asociat in cercetarile sale. Lancereaux era un colos al timpului sau, membru al Academiei de Medicina, cu o uriasa opera de cercetare medicala, stransa in zeci de volume. Paulescu era tanar si plapand, meticulos si devotat bolnavilor sai, iar Lancereaux il prefera dintre sutele de studenti care roiau imprejurul sau. In 1897, Paulescu isi ia doctoratul in medicina si devine medic-adjunct al Spitalului „Notre-Dame du Perpetuel Secours". Intre timp, publicase deja zeci de articole in revistele franceze de medicina si ajunsese cunoscut in intreaga lume medicala pariziana si europeana. Impreuna cu Lancereaux descopera noi metode de tratament, prezinta tot felul de comunicate in fata Academiei de Medicina si isi castiga cu incetul o faima stralucita. In 1901, Nicolae Constantin Paulescu avea deja trei doctorate: in medicina, in stiinte naturale si titlul de Doctor in medicina si chirurgie al Universitatii din Paris. Era o epoca de munca continua, zi si noapte, iar steaua lui Paulescu stralucea cu toata puterea. Publica lucrare dupa lucrare, participa la cercetari medicale de avangarda, cu cei mai straluciti medici ai timpului, participa la cele mai avansate experimente in ceea ce priveste fiziologia. In 1898, era asociat cercetarilor din faimoasele laboratoare ale profesorului Dastre la Sorbona si initiaza programe care aveau sa-l conduca, ani de zile mai tarziu, la extraordinara sa descoperire, insulina. Profesorul sau, Lancereaux, impreuna cu care semnase deja numeroase lucrari stiintifice, il vede deja ca pe succesorul sau la conducerea marelui spital parizian si cariera academica ii este deja asigurata. Universitatea din Fribourg ii ofera postul de profesor de medicina si acela de medic de spital. Toate portile

erau deschise pentru tanarul Paulescu. Iata ce-i scria tatalui sau, in 1898: „Am sa-ti dau o noutate care cred ca o sa-ti faca placere. E cadoul ce vi-l trimit pentru Anul Nou. Mi s-a propus sa fiu numit profesor de medicina la Universitatea din Fribourg, Elvetia. Eu n-am raspuns nici da, nici ba. Chibzuiti si voi si scrieti-mi ce credeti de cuviinta sa fac". Intre timp, numele sau apare in calitate de coautor, alaturi de cel al profesorului Lancereaux, pe monumentalul „TraitŽ de MŽdicine", o lucrare revolutionara, de mii de pagini, care avea sa il propulseze pe Paulescu in elita medicala a vremii, devenind un nume binecunoscut.

„Aici vine surpriza", zice Dan Angelescu, ultimul descendent al savantului, ingropat printre nenumaratele hartii si scrisori din vremurile de demult. „Paulescu a surprins pe toata lumea atunci cand, toate drumurile deschizandu-i-se in fata, el a hotarat sa refuze cariera academica, posturile care i-au fost propuse, totul, pentru a se intoarce in tara. El nu voia o cariera pariziana, ci una la Bucuresti. El nu voia sa fie succesorul faimosului Lancereaux si nici profesor la o mare universitate europeana, el nu voia decat sa-si continue cercetarile aici, acasa. Nimeni dintre colegii sai nu intelegea motivele care-l manau pe Paulescu acasa, pentru ca nimeni in locul sau n-ar fi facut acest lucru. Atunci, ca si acum, a intoarce spatele gloriei personale din motive de patriotism parea de necrezut. Acesta era insa Paulescu. Ar fi avut acolo totul, dar a preferat sa vina acasa. In familia lui Lancereaux era tratat si iubit ca un membru al acesteia. Am fost acolo, pe urmele lui", spune Angelescu, „la castelul lui Lancereaux de langa Paris, unde Paulescu era ca acasa, si ultimii lui descendenti mi-au povestit cum, atunci cand el pleca acasa la Bucuresti, cu Orient-Express-ul, se adunau cu totii sa-i faca semne cu batistele. Ultima lui vizita acolo a fost in 1906. L-au asteptat mereu, dar el nu s-a mai intors niciodata. Una dintre fiicele savantului, dupa plecarea definitiva a lui Paulescu, s-a calugarit. Paulescu avea sa se dedice stiintei pana la sfarsitul vietii sale."

Suntem in 1900. Profesorul Paulescu preia catedra de fiziologie a Facultatii de Medicina din Bucuresti, descoperind repede ca laboratoarele in care lucreaza acum nu sunt la fel cu cele cu care era obisnuit. El nu se descurajeaza nici o clipa insa si isi continua cercetarile uimind in continuare lumea medicala franceza cu lucrarile pe care le publica in ciuda conditiilor vitrege. Locuieste deja in „casa cu geamuri bombate" si nu cunoaste altceva decat drumul dintre facultate si biroul sau de-acasa, unde locuieste impreuna cu sora sa si cu cei patru copii ai acesteia. Avea sa petreaca 30 de ani la masa de lucru, 30 de ani in care avea sa fie scufundat in experimentele sale de laborator, 30 de ani in care avea sa fie absorbit cu totul de sferele inalte ale stiintei. Revistele europene de medicina aveau sa gazduiasca in continuare comunicatele sale, „Tratatul de medicina" pe care el il scria impreuna cu profesorul Lancereaux avea sa cuprinda in cele din urma 5 volume imense, dintre care ultimele, dupa moartea batranului

profesor, aveau sa fie scrise de Paulescu singur. „Viata lui a fost ca un lung ritual”, spune astazi nepotul lui, „a trecut prin anii razboiului fara sa bage de seama, prin framantari politice, prin zguduiri sociale, continuand periodic sa surprinda lumea stiintifica cu cercetarile sale. Iar in ceea ce priveste insulina, in toti acesti ani, din 1910 pana in 1920, el a comunicat permanent stadiul cercetarilor sale. In 1920, lumea stiintifica a aflat despre descoperirea sa prin Societatea de biologie din Paris.” Si-atunci? Cum a fost posibil ca cercetarile sale sa fie furate, ca meritul descoperirii insulinei sa le fie acordat unor impostori?

Cronologia unui furt

Sa-l privim cu ochii mintii pe savantul roman, penduland intre laboratorul sau, de o saracie pe care confratii francezi nici macar nu o banuiau, si casa cea frumoasa in care locuieste, zidit intre carti. Sa-l privim intr-una din zilele primaverii lui 1921, luand pranzul in marele salon dinspre strada. Sta in capul mesei, iar in celalalt capat sta sora sa, frumoasa Elena Angelescu. De-o parte si de alta stau cei patru copii ai ei pe care el ii intreaba despre scoala si, poate, carora el le povesteste despre cea mai mare reusita a vietii sale de om de stiinta. A obtinut extrasul din pancreas cu care se vindeca diabetul. Profesorul Lancereaux ar fi mandru de el, ar vedea ca increderea pe care a avut-o in el n-a fost gratuita, ar vedea ca, desi n-a devenit succesorul sau la conducerea spitalului „Notre-Dame du Perpetuel Secours”, iata, viata lui n-a fost in zadar. Ar vedea ca laboratoarele sale amarate din Bucurestiul anilor ‘20 pot produce rezultate stralucitoare si ca plecarea lui din Paris n-a fost si sfarsitul carierei sale, ci un nou inceput.

22 iunie 1921. Arhivele Internationale de Fiziologie din Liege, Belgia, publica rezultatele muncii lui Paulescu. Lumea medicala afla despre noul medicament. Pe parcursul a 26 de pagini, Paulescu explica in mod detaliat toate experimentele sale, fara a se gandi nici macar o clipa ca cineva i-ar putea fura munca. El judeca lumea dupa inima lui si dupa probitatea lui intelectuala, in care minciuna si hotia nu au incaput niciodata. Intreaga tehnica de obtinere a medicamentului este acum publica. 10 aprilie 1922. Paulescu cere Ministerului Industriei si Comertului din Romania un brevet de inventie intitulat „Pancreina si procedura fabricatiei sale”. „...Dau acest nume substantei active descoperite de mine in extractul de pancreas. Aceasta substanta are proprietatea remarcabila ca, atunci cand este injectata unui animal diabetic, sa produca o diminuare sau chiar o suprimare trecatoare a hiperglicemiei...”

Inventia lui Paulescu este, fara nici o indoiala, ceea ce canadienii, care au luat ulterior premiul Nobel, aveau sa numeasca insulina si aveau sa pretinda ca a fost descoperita de ei. Brevetul nr. 6254 din 19 aprilie 1922 si articolul publicat

de revista de fiziologie belgiana in august 1921 aveau sa serveasca - in zadar - drept probe incercarii acestuia de a dovedi ca el este adevaratul descoperitor al acestui leac miraculos al secolului al XX-lea. Savantii din intreaga Europa luasera deja la cunostinta atunci cand rezultatele cercetarilor sale ajung peste ocean. El primeste scrisori elogioase din partea unor universitari americani, care recunosc meritele savantului aflat undeva, la marginea Europei, in laboratorul unei universitati al carei nume ei nici macar nu-l pot pronunta. In octombrie 1921, asadar, lumea stiintifica americana cunostea comunicarile lui Paulescu. Ii trebuisera 30 de ani de studii si de cercetari. Cu toate acestea, in februarie 1922, la opt luni de la publicarea lucrarii lui Paulescu in presa stiintifica internationala, doi tineri canadieni, la inceput de cariera, care nu avusesera nici un contact cu cercetarea stiintifica, dupa trei luni de cercetari in laboratorul de fiziologie al unui anumit profesor MacLeod, de la Universitatea din Toronto, publica rezultatele acestor cercetari asupra aceluiasi extras pancreatic obtinut de Paulescu. Nimeni nu-si pune nici o intrebare. Substanta lor se numeste insulina, si nu pancreina, deci... nici o legatura cu inventia romanului. Cine sunt acesti doi tineri care aveau sa-si inscrie numele in cartea de aur a medicinii mondiale cu o inventie furata? Banting era un fost medic militar, abia iesit din randurile armatei, a carui unica experienta era aceea de medic de front. Best, asistentul sau, era student, abia iesit de pe bancile liceului. Acestia sunt oamenii care, in 1923, aveau sa ia, impreuna cu profesorul MacLeod, care a girat escrocheria, premiul Nobel, pentru a fi „inventat" insulina.

In zadar protesteaza de la Bucuresti bietul profesor Paulescu, prin scrisorile sale, adresate comitetului Nobel, in zadar demonstreaza cu documente ca paternitatea inventiei ii apartine, in zadar trimite acolo scrisorile elogioase la adresa inventiei sale, primite tocmai din acea America unde acum se produce la scara industriala insulina, „medicamentul secolului". Comitetul Nobel ramane surd. Paulescu era o somitate europeana in materie si supune litigiul celui de-al 12-lea Congres International de Fiziologie. El arata acolo ca furtul s-a facut atat de grosolan, incat in bibliografia lucrarii celor doi canadieni apareau... chiar comunicatele sale din presa medicala europeana, aparute cu un an si jumatate in urma. Numai ca si de data aceasta, savantul roman gresise adresa. Congresul ii respinge comunicarea. Presedintele Congresului era tocmai Johansson, cel care prezidase Comitetul de acordare a premiului Nobel, cu trei ani inainte. Din ce in ce mai obosit si mai deziluzionat, Paulescu apeleaza la fostii sai colegi de la Academia de Medicina din Paris, care fusesera in permanenta la curent cu cercetarile sale. Apoi la Universitatea din Laussane, condusa, de asemenea, de un fost coleg de-al sau care era la curent cu tot ceea ce realizase. In zadar. Aceeasi opacitate politicoasa. Paulescu nu mai facea parte dintre ei, el nu mai era colaboratorul lui Lancereaux, ci un biet profesoras la o universitate fara nici o

traditie, care putea fi ignorat. Nici macar Societatea de Biologie, unde in 1921 isi expusese cercetarile in privinta diabetului, nu incearca sa-i faca dreptate. „...unii m-au devalizat, altii incearca sa-mi inabuse plangerile. Si aceasta se petrece in sanul cinstitei familii a oamenilor de stiinta. Odinioara, credeam ca un cercetator poate munci in liniste, caci eram convins ca publicatiile sale il pun la adapost de orice nedreptate. Din nefericire, astazi sunt silit sa marturisesc ca m-am inselat cu desavarsire. Cer deci cu insistenta sa fie creat un tribunal international, care sa judece fraudele stiintifice, dupa cum exista unul care lupta contra fraudelor literare...” Acestea sunt cuvintele din decembrie 1923 ale lui Paulescu. Numai ca acest tribunal nu avea sa fie creat niciodata si injustitia avea sa fie perpetuata. Un premiu Nobel nu se retrage. Aveau sa treaca 50 de ani pana cand comunitatea stiintifica europeana avea sa recunoasca cu jumatate de gura adevarul. Acela ca Paulescu a inventat insulina, iar cei doi canadieni au furat-o. Desigur, comunitatea stiintifica nu s-a exprimat chiar asa, ci in termeni mult mai parcimoniosi, care insemnau acelasi lucru. Ani de zile, savantul roman, din ce in ce mai retras in cercetarile sale, a primit scrisori private de la colegii din lumea intreaga, care stiau ceea ce se petrecuse. Timpul a dovedit in cele din urma adevarul, numai ca pentru Paulescu a fost prea tarziu. Abia in anii ‘70, unul dintre participantii la asa-zisele experimente ale canadienilor, profesorul Best, recunoaste mistificarea. Apoi, profesorul Arne Tiselius, presedintele Comitetului Nobel, recunoaste ca Paulescu ar fi trebuit sa ia premiul. Despre toate acestea s-au scris carti timp de zeci de ani si, in cele din urma, adevarul, in care Paulescu a crezut atat de mult, a iesit la iveala. Insusi profesorul MacLeod avea sa recunoasca in 1926 ca „la baza cercetarilor” au stat lucrarile lui Paulescu. Insulina a produs venituri fabuloase si a salvat milioane de oameni de la moarte. Ce s-a petrecut insa cu distinsul Paulescu, cu marele patriot care, cu aproape doi ani inainte de furt, declinase oferta unui institut american de a produce un medicament pe baza cercetarilor sale, numai in ideea ca acesta sa ramana... statului roman? Ei bine, statul roman si universitarii romani nu au incercat niciodata, timp de 50 de ani, sa reconsidere marea lui inventie. Ba dimpotriva, dupa moartea lui, uitarea s-a asternut asupra lucrarilor sale, laboratorului i-a fost scoasa placa cu numele sau, portretul sau a fost inlaturat, iar succesorul sau, un anume Nitescu, a incercat, in cel mai pur stil balcanic, sa-i stearga cu buretele amintirea, legandu-si numele de insulina. „Insulina tip Nitescu!” Dincolo de toate acestea, acordarea premiului Nobel pentru descoperirea insulinei a ramas „una dintre cele mai sfidatoare erori comise de Comitetul Nobel”, asa cum a declarat in 1981 profesorul Rolf Luft, la acea ora Presedintele Comitetului Nobel pentru Medicina.

Epilog

Sa ne intoarcem in „casa cu geamuri bombate”, unde domnul Angelescu imi arata originalul Capului de Crist, un superb bust facut de Paciurea, a carei copie in bronz vegheaza azi mormantul lui Paulescu, din cimitirul Bellu. Ii pun, din nou, obsedanta intrebare: „D-le Angelescu, a fost Paulescu antisemit? De ce placa de la Paris a fost pusa si scoasa, fara sa fi fost dezvelita? Ce legatura este intre inventatorul insulinei si antisemitism?”. „In tinerete, savantul a publicat o fascicula de vreo 30 de pagini, care se numea „Alcoolismul si jidanii”, in care expunea niste statistici ale vremii, din care reiesea ca majoritatea comerciantilor de alcool erau evrei si infatisa pericolele la care ne expunem band alcool...” Asta-i tot? „Tot”, spune Angelescu. Si pe placa de la „Hotel Dieu” ce scria? „Ca s-au facut o suta de ani de la editarea primului volum al „Tratatului de Medicina Lancereaux-Paulescu”.” Am inteles ca Ambasada Romana din Paris a fost printre organizatorii ceremoniei. Ce reactie a avut la anularea acestei ceremonii?, intreb. „Nici o reactie”, adauga.

Cercul se inchide. Chiar si dupa moarte, Paulescu ramane un solitar. Nici in 1923, statul roman n-a facut nimic pentru a revendica ceva din valoarea imensa pe care a reprezentat-o inventia lui, nici in 2003 nimeni nu ridica vocea ca sa impiedice o noua si grea nedreptate, ca si cum toata aceasta istorie nici n-ar exista. O singura diferenta, fata de acum 80 de ani. Astazi, presa europeana recunoaste in milioane de exemplare ca „antisemitul” Paulescu este, cu adevarat, marele descoperitor al insulinei.

Somitati ale medicinii mondiale despre descoperirea insulinei

Prof. Bernard Knight, Welsh National School of Medicine, 1982, in „The Romanian Connection” „...este vorba despre profesorul Nicolae Paulescu, un distins endocrinolog cu serioasa pregatire stiintifica la Paris, cu o remarcabila reputatie internationala ale carui meticuloase lucrari sunt ignorate, in timp ce unui student in medicina si unui recent preparator de anatomie si fiziologie cu jumatate de norma li se acorda meritul descoperirii, nesocotindu-se flagrant cercetarile serioase facute si publicate anterior...”

Prof. Young, presedintele Comitetului Special de la Buenos Aires, insarcinat cu redactarea raportului asupra prioritatii in descoperirea insulinei. „Paulescu a preparat din pancreas un extract total care, fara indoiala, continea insulina si primele lui rezultate au fost publicate cand Banting si Best abia isi incepeau cercetarile...”.

Prof. Rodriguez Minon, presedintele Societatii Spaniole de Diabet, Noticias Medicas, 1971, cu ocazia a 50 de ani de la inventarea insulinei. „Astazi este demonstrat ca adevaratul descoperitor a fost romanul Paulescu, care a obtinut-o cu luni de zile inaintea lui Banting si Best. S-a spus ca descoperirea lui Banting a fost intamplatoare, pentru ca el nu era pregatit pentru acest fel de munca. S-a spus, de asemenea, ca nu Best a descoperit insulina, ci insulina l-a descoperit pe Best (...). Paulescu nu a fost un precursor, ci adevaratul ei descoperitor. Aceasta este o afirmatie pe care nu as avea curajul s-o sustin, daca n-as fi in posesia unei documentatii de necontestat si care nu permite nici un fel de indoiala."